

บทที่ 2

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก และเมื่อมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือ กรมศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2430 แต่เป็นรูปแบบตามความคิดสมัยเดิม คือ มีลักษณะเป็นแบบตรวจตรา การนิเทศการศึกษาในรูปแบบปัจจุบันได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2494¹

การจัดองค์กรที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในระยะแรกนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ วัค ราชสำนัก นับแต่ปี พ.ศ. 2430 เป็นต้นมา ได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาโดยตรง คือ กรมศึกษาธิการ งานนิเทศการศึกษาจึงถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารดังกล่าวที่ว่า "ไม่ว่าเราจะทำกิจการใด จะใหญ่หรือเล็กก็ตามผู้เป็นหัวหน้างานจำเป็นต้องควบคุมดูแลให้ปฏิบัติงานในบังคับบัญชาปฏิบัติงานไปตามแนวทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของงาน การควบคุมดูแลให้ปฏิบัติงานให้ถูกต้องนั้นในภาษาอังกฤษเรียกว่า Supervision งานนั้นไม่ใหญ่ หัวหน้าก็อาจทำเอง แต่ถ้าเป็นกิจการใหญ่ก็จะมีคนแต่งตั้งให้คนคนหนึ่งช่วยในค้ำนั้น ๆ Supervision จึงเป็นส่วนหนึ่งของ Administration อย่างไม่มีปัญหา"² ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ในปี พ.ศ. 2495 ซึ่งรับผิดชอบทางด้านงานนิเทศการศึกษาโดยตรง การนิเทศการศึกษาจึงแยกจากการบริหาร การคัดเลือกตัวบุคคลเพื่อทำหน้าที่นิเทศการศึกษาได้คัดเลือกโดยอาศัยเกณฑ์หลายประการ เช่น ศึกษารณาคำนวณ ประสิทธิภาพ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงานในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด

¹ วิรุฐ จิตต์นิวงาม, "พัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

² ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "งานนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร" จันทร์ เกษม ฉบับที่ 62 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2508), หน้า 15.

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า นิเทศการศึกษา (Supervision) ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good)¹ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามหลายอย่างของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในด้านการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือให้การศึกษ การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญในวิชาชีพช่วยพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ช่วยเหลือและปรับปรุงเนื้อหาวิธีสอนและการประเมินผลการสอน

วิลเลียม เอช. บรูตัน และ ลีโอ เจ. บร็อคเนอร์ (William H. Burton and Leo J. Brueckner)² กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กลวิธีของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้บริการเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอน โดยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อให้เกิดความเจริญและพัฒนาการแก่เด็ก

ประชุมสุข อาชวอรุง³ กล่าวว่า...การนิเทศการศึกษา คือ การรวบรวมคำกริยาเข้าด้วยกัน คือ ช่วย + ให้คำปรึกษา + ฝึกฝน + เตรียมงาน + ควบคุม + ให้บริการ + สนับสนุน + ช่วยทางวิชาการ + ร่วมมือนิเทศ + นำ + ประสานงาน + จัดการ

สาย ภาณุรัตน์⁴ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนและการสอน

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Co., 1959), p. 539.

²William H. Burton and Leo J. Brueckner, Supervision : A Social Process. (New York : Appleton Century Company, 1955), p. 11.

³ประชุมสุข อาชวอรุง, "ปรัชญาอันเป็นรากฐานของการนิเทศการศึกษา" เอกสารคำบรรยายการประชุมนิเทศศึกษานิเทศก์ใหม่ 2505. (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2506), หน้า 34.

⁴สาย ภาณุรัตน์, "การนิเทศการศึกษาคืออะไร" คู่มือนิเทศการศึกษา 2508 (พระนคร: แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 11-13

พินัส หันนาคินทร์¹ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษามีใจกว้างบังคับหรือคอยจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี

ซีร เทพ ทองสถิตย์² กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้ผลของการศึกษามีมาตรฐานทั้งด้านปริมาณ และ คุณภาพ สอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมและสถานการณ์ทั่วไปในปัจจุบัน

สรุป

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง วิธีการหรือ ความพยายามในการกระทำ ซึ่งได้แก่ การแนะนำ การกระตุ้น การให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศที่มีต่อครู หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ หรือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งหมดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ความหมายของศึกษานิเทศก์

คำว่า "ศึกษานิเทศก์" ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ด้วยกันและมีลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าว คือ คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์ คือ บุคคลที่มีความรู้ในด้านการเรียนการสอนซึ่งรับผิดชอบในเรื่องการปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอน"³ วิลเลียม เอช. ลูซิโอ และ จอห์น ดี. แมคเนล (William H. Lucio and John D. McNeil) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์คือผู้นำที่จะต้องมีความสมบัติ 2 ประการ

¹พินัส หันนาคินทร์, หลักบริหารโรงเรียน. (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2513) หน้า 148.

²ซีร เทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 17.

³Carter V. Good, Dictionary of Education. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1959), p. 574.

ไค้แก่ เข้าใจจุดประสงค์ของการศึกษาและวิชาต่าง ๆ และต้องมีความสามารถในการที่จะให้ครูมองเห็น รับรู้และสามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายไค้"¹ คิมบอลล์ ไวลส์ (Kimball Wiles) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์ คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน"² ฮาโรลด์ พี. อาดัม และ แฟรงค์ จี. ดิกกี (Harold P. Adams and Frank G. Dickey) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์ คือ บุคคลที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ"³ โทมัส เอช. บริกส์ และ โจเซฟ จัสแมน (Thomas H. Briggs and Joseph Justman) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์ คือ ผู้นำทางการศึกษาที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับครู"⁴

สรุป ศึกษานิเทศก์ คือ บุคคลซึ่งมีความรู้ ความสามารถหรือผู้นำทางการศึกษา ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับครูโดยมีบทบาทในการให้บริการ สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือแก่ครู ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีวัตถุประสงค์หลายประการ สาย ภาณุรัตน์⁵ ได้สรุปไว้ดังนี้ คือ เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจต่อแต่ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้ครูเห็นและเข้าใจความต้องการของเยาวชน ช่วยสร้างครูให้มีลักษณะแห่งการเป็นผู้นำ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู ช่วยพิจารณามอบหมายงานให้ครูตามความสามารถ ช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน ช่วยเหลือครูใหม่ให้เข้าใจงาน ช่วยประเมินผลงานของครู ช่วยศึกษาปัญหาของเด็ก ช่วยประชาสัมพันธ์ ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนมาพิจารณา และประการสุดท้ายคือช่วยครูให้พ้นจากการใช้งานเกินขอบเขต

¹William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision: A Synthesis of Thought and Action. (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1962), p.46.

²Kimball Wiles, Supervision for Better Schools. (3d ed) (Englewood Cliff, N.J. Prentice-Hall, Inc., 1967), p. 10.

³Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principles of Supervisions (New York: American Book Company, 1953), p.4.

⁴Thomas H. Briggs and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision. (New York : Macmillan, 1952), p.44.

⁵สาย ภาณุรัตน์, "หลักการนิเทศการศึกษา" คู่มือนิเทศการศึกษา 2508. (พระนคร:แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 28-36

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ.2519 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตร และให้ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น
4. เพื่อรักษา พิจารณา ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือ และประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัดกระทรวง และสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ¹

จากแนวคิดดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุง คุณภาพของการศึกษาให้ได้มาตรฐานในทุกระดับ

หน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มาก ความมุ่งหมายเป็นอย่างไร หน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ก็จะถูกกำหนดให้เป็นไปอย่างนั้น ฉะนั้นการที่ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติงานของตนได้สำเร็จจลุล่วงด้วยดีเพียงใด นอกเหนือจากคำมั่นถึงเป้าหมายของการทำงานแล้ว จะต้องปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบในขอบเขตของหน้าที่ที่กำหนดด้วย

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2519); หน้า 3.

ได้มีผู้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้อย่างกว้างขวางและน่าสนใจ ดังนี้

เบน เอ็ม. แฮร์ริส (Ben M. Harris)¹ ได้เสนอถึงหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

ว่า

งานของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ออกแบบและพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร แนะนำการสอนโดยจัดทำโครงการเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ จัดหาบุคลากรไปทำการสอน จัดเตรียมเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ครูเพื่อให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เตรียมการอบรมครู ทำการประเมินหลักสูตรใหม่ การบริหารโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และประเมินผลการศึกษา

ไมเนอร์ เจ. กวินน์ (Minor J. Gwynn)² ได้กล่าวถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ที่ถือว่าเป็นหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล
2. ความรับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์และช่วยบริการด้านการสอนของครูให้ไคล้ผล
3. ความรับผิดชอบในฐานะวิทยากรของศึกษานิเทศก์

นอกจากนี้ กวินน์ ยังได้กล่าวถึงหลักของศึกษานิเทศก์ไว้อีกว่า

ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ช่วยเหลือครูและครูใหญ่ให้เข้าใจเด็ก ให้ปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ให้รู้สึกมั่นคงในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูสนใจทำอุปกรณ์ประกอบการสอน ให้ประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมการปรับปรุงหลักสูตรและช่วยให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการปฏิบัติงาน³

มิลเดรด อี. สเวียร์ริงเจน (Mildred E. Swearingen)⁴ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า

¹ Ben M. Harris, Supervisory Behavior in Education (Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1963), p. 13-14.

² Minor J. Gwynn, Theory and Practice of Supervision. (New York: Dodd, Mead and Company, Inc., 1974), p. 27.

³ Ibid, p. 27-31.

⁴ Mildred E. Swearingen, Supervision of Instruction: Foundations and Dimensions (New York: McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 45-78.

ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ประสานงานกับบุคคลในโรงเรียนและชุมชน ส่งเสริมการเป็นผู้นำ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและขยายประสบการณ์ของการเรียนรู้ให้กว้างขวาง กระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อำนวยความสะดวกในการประเมินผล วิเคราะห์สถานการณ์ของการเรียนการสอน สร้างขวัญให้กำลังใจครู ให้ครูรู้สึกมั่นคงประสบผลสำเร็จและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพครู

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519 ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ดังนี้

1. นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ หรือเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ ในสถานศึกษาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบ
2. ตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษาในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้
3. ศึกษา ทดลอง วิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนงานด้านวิชาการ ตลอดจนการบริหารการศึกษา
4. พิจารณาและพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน หนังสือประกอบการเรียนการสอน หรือแนวการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน
5. จัดทำคู่มือครู เอกสารทางวิชาการ และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
6. ปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพของการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษา โดยในชั้นวรรกรมต่าง ๆ
7. จัดประชุม อบรม สัมมนา ครูอาจารย์ หรือผู้บริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ
8. ประเมินผลงานทางด้านวิชาการ
9. เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา
10. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย¹

¹หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 4-5.

จากหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เท่าที่เสนอมานี้ พอดีพิจารณาได้ว่า ส่วนใหญ่เน้นที่ การช่วยเหลือครูเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน วิลเลียม เอช. ลูซิโอ (William H. Lucio) และ จอห์น ดี แมคเนล (John D. McNeil) ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ค่อนข้างกว้าง และครอบคลุมพอสมควร และค่อนข้างแตกต่างจากนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วดังนี้ คือ

1. การวางแผน (Planning) ศึกษานิเทศก์ต้องรู้จักวางแผนปฏิบัติงานของตนเองและหมู่คณะ
2. การบริหาร (Administration) ศึกษานิเทศก์ควรตัดสินใจทำงานด้วยตนเองเพื่อความคล่องตัวในการทำงาน
3. การนิเทศ (Supervision) ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการสอนให้ดีขึ้น
4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ศึกษานิเทศก์ต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร จัดทำคู่มือครู และช่วยเลือกแบบเรียนให้แก่โรงเรียน
5. การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching) ศึกษานิเทศก์ควรสาธิตการสอนให้ครูดูได้ด้วยตนเองหรือจัดให้บุคคลอื่นสาธิตให้ดู
6. การวิจัย (Research) ศึกษานิเทศก์ควรทำการวิเคราะห์ค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับเรื่อง การเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ และผลการวิจัยให้ครูทราบ

สรุป หน้าที่สำคัญของศึกษานิเทศก์ ก็คือ การนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยเหลือครูทุกวิธีเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลดี นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการบริหาร การวิจัย และการประชาสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะเห็นได้ว่าศึกษานิเทศก์มีหน้าที่กว้างขวางมาก ทั้งด้านที่เกี่ยวกับวิชาการและการพัฒนาบุคคล การจะทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายและหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นจำเป็นต้องมีโครงการในการทำงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในรายละเอียดของการทำงานอีกชั้นหนึ่งด้วย

¹William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision: A Synthesis of Thought and Action (New York: McGraw-Hill, Company, Inc., 1962),

โครงการนิเทศการศึกษา

การทำงานเพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องมีการวางโครงการ เพื่อป้องกันความผิดพลาดและเพื่อความสะดวกในการทำงาน การนิเทศศึกษาก็เช่นเดียวกัน เพื่อจุดมุ่งหมายที่ตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการวางโครงการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการวางโครงการนิเทศการศึกษา

1. เพื่อให้ศึกษานิเทศก์ในคณะเดียวกันได้ทราบกิจกรรมของคณะทั้งที่ได้ทำมาแล้วและที่จะทำต่อไป
  2. เพื่อให้สมาชิกในคณะได้ทราบเป้าหมายที่แน่นอนถึงจุดหมายปลายทางของการนิเทศว่าคืออะไร
  3. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้สึกร่วมกันในงานและความรับผิดชอบ
  4. เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนได้ทราบหน้าที่ของตนโดยชัดเจน
  5. เพื่อให้การปฏิบัติงานการนิเทศมีอุปสรรคน้อยลง และมีระเบียบในการทำงานยิ่งขึ้น
  6. เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจถึงความมุ่งหมายของการนิเทศถูกต้องตรงกัน¹
- เพื่อให้โครงการที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงจำเป็นต้องยึดหลักในการวางโครงการ สาย ภาณุรัตน์² ได้เสนอแนะถึงหลักการวางโครงการ W₅H ไว้ ซึ่งได้แก่

What	เราทำอะไร	ให้ระบุงานที่ต้องทำ
Why	ทำเพื่ออะไร	ให้ระบุวัตถุประสงค์ของงานที่จะทำ
When	ทำเมื่อไร	ให้กำหนดวัน เวลา และระยะเวลาเอาไว้

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 109- 110.

²สาย ภาณุรัตน์, "การนิเทศการศึกษา" คู่มือการนิเทศการศึกษา 2508. พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2511, (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2511), หน้า 61.

Where	ทำที่ใด ให้ระบุสถานที่ที่จะดำเนินการ
Who	ใคร เป็นผู้ดำเนินการและจะดำเนินการกับใครให้ระบุไว้พร้อมกัน หน้าที่
How	ทำอย่างไร ระบุวิธีดำเนินงานและขั้นตอนต่าง ๆ

ขั้นตอนในการวางโครงการ

วิจิตร วรุฒบางกูร¹ ได้เสนอแนวคิดในการจัดวางโครงการไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมโครงการ (Planning Preparation) เป็นขั้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อม
2. ขั้นกำหนดโครงการ (Planning Formulation) ขั้นนี้ผู้วางโครงการจะ นำข้อมูลและสภาพแวดล้อมที่ได้ศึกษามา มาเขียนเป็นโครงการอย่างเป็นระบบระเบียบ
3. ขั้นปฏิบัติตามโครงการ (Planning Implementation) เป็นขั้นดำเนินการตามโครงการ ได้แก่ การสำรวจทรัพยากรที่กำหนดไว้ในโครงการ ทำความเข้าใจกับ ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง จัดสรรความรับผิดชอบ และให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ
4. ขั้นประเมินผลโครงการ (Planning Evaluation) จัดประเมินผล โครงการหลาย ๆ วิธี ตลอดจนประเมินบรรยากาศในการทำงาน

โครงการนิเทศการศึกษา แบ่งได้ 3 อย่างคือ

1. โครงการระยะสั้น ได้แก่โครงการย่อย ๆ ทำเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน เช่น โครงการสัปดาห์วิชาการ
2. โครงการระยะยาว คือ โครงการที่ใช้เวลาไม่ต่ำกว่าปีการศึกษา เช่น โครงการพัฒนาอาจารย์ในทางวิชาการ
3. โครงการต่อเนื่อง คือ โครงการที่จัดทำต่อเนื่องกันโดยตลอด เช่น โครงการพัฒนาสุขภาพอนามัยนักเรียน เป็นต้น²

¹วิจิตร วรุฒบางกูร และ สุทธิญา ชีระกุล, การบริหารโรงเรียนและการนิเทศ การศึกษา (สมุทรปราการ: ชนิษฐการพิมพ์และโฆษณา, 2520), หน้า 144-144.

²วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, เอกสารประกอบการบรรยายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา, หน้า 14 (อัครดำเนิน).

ขั้นตอนในการวางโครงการ เป็นขั้นตอนนับตั้งแต่เริ่มโครงการจนกระทั่งจบ สำหรับขั้นตอนของโครงการต่อเนื่องจะมีการเพิ่มเติมในลักษณะของการประเมินผลโครงการ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมหลังจากที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

สิ่งที่ควรพิจารณาในการวางโครงการนิเทศการศึกษา

งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่สลับซับซ้อน โครงการนิเทศ จึงมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสภาพของปัญหา ในการวางโครงการ สิ่งที่ต้องคำนึงได้แก่

1. ความมุ่งหมายและนโยบายของการศึกษา
2. พฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะ พฤติกรรมที่ต่อต้านโครงการซึ่งได้แก่
  - 2.1 ความเฉื่อย
  - 2.2 แบบแผนของสังคมและความเฉื่อย
  - 2.3 ผลประโยชน์ส่วนตัว
  - 2.4 ข้อเสนอที่ขาดเหตุผล
  - 2.5 การเป็นผู้นับถือคัมภีร์
3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วางโครงการกับลักษณะของงาน คือ ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเป็นผู้ดำเนินการวางโครงการนั้น ๆ โครงการจึงจะมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้ ถ้าหากผู้ร่วมงานทุกคนสามารถปฏิบัติตามไปตามกระบวนการของโครงการ โครงการนั้นจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
5. ลักษณะของโครงการที่ดี ผู้วางโครงการจะต้องศึกษาถึงลักษณะของโครงการที่ดีว่าเป็นอย่างไร และวางโครงการให้อยู่ในลักษณะนั้น¹

¹ สันต์ ชรรณบำรุง และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร, การนิเทศการศึกษา, หน้า 143

องค์ประกอบที่สำคัญของโครงการ

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์¹ ได้เสนอแนะถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโครงการไว้ดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการ และ เหตุผล
3. วัตถุประสงค์
4. ขบวนการปฏิบัติตามโครงการ
5. วิธีดำเนินงานตามโครงการ
6. ผู้รับผิดชอบโครงการ
7. ระยะเวลาที่ใช้ในโครงการ
8. สถานที่
9. งบประมาณ
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
11. การประเมินผล

ลักษณะโครงการที่ดี

ลักษณะโครงการที่ดี มีลักษณะที่สำคัญ 15 ประการ คือ

1. ต้องมีประสิทธิภาพ ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมงาน งานที่ปฏิบัติต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการศึกษา
2. วางโครงการนี้เพื่อการศึกษาจากสภาพที่ครูประสบอยู่
3. ควรวางโครงการให้ตรงกับความต้องการและปัญหาของโรงเรียน
4. ควรจัดโครงการให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องได้ทำงานร่วมกัน โดยทำงานตามความสามารถและสติปัญญาของแต่ละบุคคล

---

¹วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, เอกสารประกอบการเรียนวิชาหลักการนิเทศการศึกษา,
หน้า 15. (อัครสำเนา).

5. ควรวางโครงการตามแนวประชาธิปไตย โดยยึดหลัก ความสามารถเฉพาะบุคคล นับถือศักดิ์ศรี คุณค่าของคน ร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน
6. โครงการนิเทศควรส่งเสริมให้มีการวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน
7. ควรมีการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องกัน เพื่อผู้ปฏิบัติจะค้นหาทางปรับปรุงต่อไป
8. ควรจัดประสบการณ์ที่แปลก ๆ และกว้างขวางและมีความหมายไว้ในโครงการ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ ความคิด ความเข้าใจจะได้กว้างขวางตามไปด้วย
9. โครงการที่ดีควร เปิดโอกาสให้ครูได้เสริมสร้างความสามารถ ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้นำได้มากขึ้น
10. โครงการที่ดีควรช่วยให้มีการประเมินผลตนเองโดยสม่ำเสมอ ตามจุดมุ่งหมายของโครงการ อาจจะทำให้ผู้บังคับบัญชาร่วมประเมิน หรือผู้ร่วมงานร่วมกันประเมิน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามโครงการต่อไป
11. ควรต้องพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรโดยสม่ำเสมอ
12. โครงการที่ดีควรช่วยให้ครูได้ฝึกทักษะที่จำเป็นในอาชีพ เช่น ใฝ่ฝึกประชุม กลุ่มการศึกษาและใช้ข้อมูลปรับปรุงการศึกษา
13. โครงการที่ดีย่อมมีลักษณะช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าทดลอง ปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือ และถ้าหากครูทำได้ก็จะเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ครูต่อไป
14. โครงการที่ดีย่อมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อจะไ้ร่วมกันทำงานในฐานะที่โรงเรียนเป็นสถาบันของสังคม
15. โครงการที่ดีควรช่วยให้ศึกษานิเทศก์เกิดความเจริญงอกงามด้วยได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ กิจกรรมการนิเทศกว้างขวางขึ้น¹

¹ ญาณเจลีศว สุมาวงศ์ และ คณะ, "การนิเทศการศึกษา" เอกสารฉบับที่ 5 คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2516), หน้า 93-101.

ปัญหาการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาของไทยเท่าที่จำเป็นงานมาพบว่ามีปัญหาอยู่หลายประการ นักการศึกษาได้เสนอปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

โสภณ จันทรมัย¹ ได้สรุปว่า

การนิเทศการศึกษาที่จะมุ่งให้ได้รับผลสำเร็จตามความคาดหมายทุกประการนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก บางทีมักจะมีเรื่องของตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ และมีอุปสรรคด้านอื่น ๆ พอดี อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการนิเทศการศึกษาได้แก่ บุคลากร ซึ่งเป็นอัตรากำลังของหน่วยงานไม่พอเพียงกับความต้องการ เพราะขอบข่ายของงานกว้างขวาง มีโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบมากไป หรืออีกส่วนหนึ่งศึกษานิเทศก์ยังเป็นบุคคลที่ไม่ถึงขั้นที่ต้องการ เป็นต้นว่าขาดความชำนาญและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ บุคลิกภาพไม่เหมาะสมไม่เป็นที่น่าเลื่อมใส ครุบางคนยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกับศึกษานิเทศก์ มอภภาพพจน์ศึกษานิเทศก์ไปในทางที่ผิด นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านงบประมาณ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ สำหรับทำการนิเทศการศึกษา

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้สรุปปัญหาการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

การนิเทศการศึกษาไทยเท่าที่เป็นมา ยังไม่รับกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติงาน นิเทศการศึกษาจำกัดอยู่แต่ภาคความรู้ และไม่ประสานสัมพันธ์กับงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและไม่สัมพันธ์กับงานบริหารโรงเรียน การแบ่งงานเป็นหมวดวิชา เป็นอุปสรรคต่องานพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ในด้านตัวบุคลากรที่ทำการนิเทศการศึกษามีปัญหาหลายประการ เช่น สัดส่วนของศึกษานิเทศก์ต่อโรงเรียนต่อครู ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะให้ได้คุณภาพและทั่วถึง ความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์ บางส่วนยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากครูเท่าที่ควร ในการคัดเลือกตัวบุคลากรที่มาเป็นศึกษานิเทศก์ ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า สามารถเลือกได้คนที่เป็นผู้รู้ทางวิชาการเสมอไป ในบางกรณีผู้บริหารสำคัญผิด ให้ความสำคัญศึกษานิเทศก์เป็นที่รวมคนที่ไม่สามารถปฏิบัติงานที่

¹โสภณ จันทรมัย, "บทบาทของศึกษานิเทศก์กับครูโรงเรียนประถมศึกษา"

ผู้บริหารมอบหมายได้ และที่แล้วมาขวัญของศึกษานิเทศก์ตกต่ำ ไม่มีความแน่ใจในอนาคต
 ของตน ไม่แน่ว่าจะมีพลังผลักดันความเปลี่ยนแปลงได้เท่าที่หวัง และมองไม่เห็นความ
 เจริญก้าวหน้าของตนเท่าที่ควร¹

การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในปัจจุบันไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะ
 ปัญหาต่าง ๆ คั่งไถ้กล่าวมาแล้ว วิจิตร ชีระกุล² ไถ้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาของศึกษา
 นิเทศก์ดังนี้ คือ ศึกษานิเทศก์บางแห่งจะออกไปนิเทศเฉพาะโรงเรียนที่ไปมาได้สะดวก ไม่
 คำนึงถึงโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกล ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความ
 เข้าใจกันและขาดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด งานจึงไม่สำเร็จเท่าที่ควร ครูบางคนไม่ยอม
 รับแนวคิดใหม่ ๆ หน่วยศึกษานิเทศก์บางแห่งขาดความคิดริเริ่ม และการวางแผนงานที่ดี ครู
 ไม่ค่อยจะนำเอาวิธีการหรือข้อนิเทศไปปฏิบัติ ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร และบางกรณีทำให้นัก
 วิชาครูประสงค์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับครูขาดความสนใจ นักเรียนขาดอุปกรณ์การเรียน
 ผู้บริหารไม่สนใจปรับปรุงการเรียนการสอน และ ปัญหาการเพิ่มของจำนวนนักเรียน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ปี พ.ศ. 2514 เขียวภา สิงหะพันธุ์³ ไถ้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนสังคม
 ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนการช่าง ภาคการศึกษา 1" มีวัตถุประสงค์
 เพื่อศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนการช่างภาคการ
 ศึกษา 1 เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงแบบเรียน หลักสูตร สภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษา
 ผู้วิจัยไถ้ส่งแบบสอบถามไปยังครู 34 คน นักเรียน 445 คน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใน

¹สิปปนนท์ เกตุทัต, "รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา"
ในปฏิรูปการศึกษา. สิปปนนท์ เกตุทัต, บรรณาธิการ (กทม:สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518),
 หน้า 131-132.

²วิจิตร ชีระกุล, กาญจนา ศรีกาหลินธุ์ และ สุพิชญา ชีระกุล, การนิเทศการศึกษา,
 (กรุงเทพมหานคร:ชนิษฐการพิมพ์ และ โฆษณา), หน้า 11-73.

³เขียวภา สิงหะพันธุ์, "ปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของ
 โรงเรียนการช่าง ภาคการศึกษา 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

โรงเรียน 14 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นร้อยละ และ หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาภาคประติพิภาพ ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ครูร้อยละ 64.70 สอนวิชาสังคมศึกษาเพราะครูใหญ่จัดให้สอนร้อยละ 11.46 สอนเพราะขาดครู ครูใช้อุปกรณ์การสอนน้อย ปัญหาที่สำคัญคืออุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งวิทยากรและหนังสืออ่านประกอบ ครูจัดกิจกรรมประกอบการสอนไม่มากนัก นอกจากนี้นักเรียนยังขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ จึงได้เสนอแนะให้กระทรวงควรร่วมมือกับสถาบันฝึกหัดครูปรับปรุงคุณภาพครู โดยให้ศึกษานิเทศก์กรมอาชีวศึกษาเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคมศึกษา และให้ครูทำความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในวัตถุประสงค์ของวิชาและควรปรับปรุงค่านิยมคุณภาพความรู้ วิธีสอน กิจกรรมและการวัดผลให้เหมาะสม

ในปี 2520 หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สำรวจสภาพการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2520 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุณภาพของครู ความสนใจ ปัญหาของครูอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ความต้องการในด้านการสอนของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ และศึกษาถึงอุปสรรคในการดำเนินงานและความต้องการของครูในเรื่องต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายทั้งโรงเรียนรัฐบาล และ โรงเรียนราษฎร์ การสุ่มตัวอย่างถือเกณฑ์ร้อยละ 50.00 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละจังหวัด

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ประมาณร้อยละ 50.00 มีวุฒิระดับปริญญาตรี ส่วนโรงเรียนราษฎร์มีเพียงร้อยละ 9.00
2. ครูร้อยละ 63.00 ได้สอนตามวิชาเอก ส่วนโรงเรียนราษฎร์มีเพียงร้อยละ 9.00

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, บทคัดย่อรายงานการวิจัยทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2519-2524, หน้า 147-148.

3. ครูสอนสังคมศึกษามีความเห็นว่าเป็นผู้บริหารโรงเรียนไม่เน้นความสำคัญของครูผู้สอนอย่างจริงจัง และมีทัศนคติว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาง่าย ครูคนใดสอนก็ได้
4. การกำหนดชั่วโมงสอนและการกำหนดคะแนนไม่เหมาะสมกัน
5. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรปี 2520 เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหัน ครูปรับตัวไม่ทัน และยังไม่มียังหนังสือเรียนด้วยเป็นปัญหาต่อการสอนอย่างยิ่ง

ในปีเดียวกัน นพพร พานิชสุข¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปีพุทธศักราช 2520" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหาของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา และศึกษาแนวความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาในอันที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามแบบเลือกตอบจำนวน 29 ข้อไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูสังคมศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 6 โรงเรียน จำนวน 50 คน และนำแบบสอบถามมาหาค่าร้อยละของจำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อ

ผลการวิจัยในเรื่องปัญหาของครูสังคมศึกษาในระดับมัศึกษามีดังนี้

1. วิธีการสอนสังคมศึกษา ที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน คือ การให้นักเรียนทำรายงานค้นคว้าประกอบการเรียน การให้นักเรียนรายงานหน้าชั้นประกอบการสอน การพานักเรียนไปทัศนศึกษา และการอภิปรายเป็นกลุ่มในชั้นเรียน
2. ความคิดเห็นในเรื่องวิชาสังคมศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ผลปรากฏว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่า หลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมดุลกัน เนื้อหาวิชานี้มีมากเกินไป
3. ปัญหาสำคัญที่ครูสังคมศึกษาประสบอยู่ในปัจจุบันนี้คือ บทเรียนกับเวลาที่ให้สอนไม่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ครูส่วนใหญ่สอนไม่ทันหลักสูตร และครูยังขาดอุปกรณ์ที่ใช้สอนในวิชา

¹ นพพร พานิชสุข, "สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520" ศึกษาศาสตร์สาร 4 (ธันวาคม 2521): 1-12.

4. เรื่องปัญหาในการใช้อุปกรณ์การสอน ครูสังคมศึกษาส่วนมากมีความเห็นว่า โรงเรียนไม่มีอุปกรณ์การสอนอย่างเพียงพอ

เกี่ยวกับแนวคิดในการปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ใหม่นี้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สิ่งที่ต้องปรับปรุงมากที่สุดในวิชาสังคมศึกษา คือ หนังสือแบบเรียน
2. วิธีการสอนเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ควร เปิดโอกาสให้นักเรียนได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างเต็มที่
3. องค์ประกอบที่ช่วยให้การสอนสังคมศึกษามีประสิทธิภาพ คือ ครูสังคมศึกษาต้องทันสมัย และมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน
4. ในด้านการสอนสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงในสังคม ครูควรให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนอย่างเต็มที่

ในปี พ.ศ. 2522 สุภรณ์ จงสืบพันธ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การผลิตและการใช้ครู สังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายการผลิตครูระดับปริญญาตรี คุณสมบัติของครูสังคมศึกษาที่ใช้ครูสังคมศึกษาต้องการ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน วิธีสอนสังคมศึกษาในสถานผลิตครู ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา ครูสังคมศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการผลิตและการใช้ครูสังคมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความคิดเห็น ตัวอย่างประชากรมี 2 ประเภท คือ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิธีสอนสังคมศึกษาในสถานผลิตครู กับ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายสังคมศึกษา ครูสังคมศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและบทความ ผลการวิจัยพบว่า

¹สุภรณ์ จงสืบพันธ์, "การผลิตและการใช้ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

1. ในค่านโยบายการผลิตครูสังคัมศึกษา ผู้บริหารในสถาบันผลิตครูส่วนใหญ่ เห็นว่าสถาบันผลิตครูปริญญาตรี เน้นนโยบายด้านคุณภาพของผู้เรียนโดยกำหนดคุณสมบัติ ครูปริญญาตรีไว้ 3 ประการ คือ ความรู้เนื้อหาแม่นยำ มีความสามารถในการสอน และ ลักษณะความเป็นครูที่ดี สถาบันผลิตครูให้ความสำคัญแก่ทฤษฎีเฉพาะและวิชาครุมากเป็นพิเศษ และสถาบันผลิตครูควรจะประสานงานกันเพื่อให้การผลิตครูปริญญาตรี เป็นไปในทางเดียวกัน

2. คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาที่ผู้ใช้ต้องการ

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสายสังคัมศึกษามีความเห็นว่าการสังคัมศึกษาควรมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสายวิชาเอกการสอนสังคัมศึกษาสอนได้ทั้ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สอนวิชาอื่น ๆ นอกจากวิชาสังคัมศึกษาได้ มีความรู้ความสามารถ สอนเหตุการณ์ปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

2.2 นักเรียนส่วนใหญ่ชอบครูสังคัมศึกษาที่มีความแม่นยำ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในวิชาสังคัมศึกษาและสามารถสอนเหตุการณ์ปัจจุบันได้เข้าใจถูกต้อง

3. ความคิดเห็นที่มีต่อการผลิตครูสังคัมศึกษา อาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคัมศึกษาและครูสังคัมศึกษามีความเห็นว่าการมีความร่วมมือปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูสังคัมศึกษาโดยให้ความสำคัญในเรื่องวิธีสอน วิธีการวัดและประเมินผล และวิชาสื่อการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสายสังคัมศึกษา เห็นว่าการเน้นวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน วิชาวิธีสอน และวิชาสื่อการสอน

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ครูสังคัมศึกษา

4.1 ตัวอย่างประชากรมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูสังคัมศึกษาควรได้สอนตรงตามวิชาเอก ควรมีชั่วโมงสอนประมาณ 16-18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และควรได้รับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้วิชาการทุกปี

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า เกณฑ์ที่ควรใช้ในการจัดครูสังคัมศึกษาเข้าสอนคือ ความรู้พื้นฐานสายวิชาที่ได้รับการบรรจุ ประสบการณ์ และความสามารถ

ในปีเดียวกัน พรรณเพ็ญ หนกกล้า¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพการวัดและประเมินผลความรู้เรื่องระเบียบการวัดผลการสร้างข้อสอบ วิธีดำเนินการวัดผล และการตัดสินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของครูสังคมศึกษา และเพื่อสำรวจความต้องการความช่วยเหลือของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษา 208 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 45 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษามีความเห็นใกล้เคียงกันว่าสิ่งที่เป็นปัญหาส่วนใหญ่ของการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สภาพการวัดและการประเมินผล ระเบียบวัดผล การสร้างข้อสอบ วิธีดำเนินการวัดผล และการตัดสินผลการเรียน ครูสังคมศึกษาต้องการความช่วยเหลือโดยการให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการวัดและประเมินผล แจกครูอย่างทั่วถึง ให้กรมวิชาการ จัดทำคลังข้อสอบ และข้อสอบมาตรฐานวิชาสังคมศึกษา ให้ครูได้มีใช้

ในปี พ.ศ. 2524 วิชัย จันทรเทพา² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ทั่วประเทศเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวทั่วไปและปัญหาเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงาน และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ครูสังคมศึกษาชายและครูสังคมศึกษาหญิง และครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ตัวอย่างประชากรในการวิจัยประกอบด้วยครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 615 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจากโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ทั่วประเทศ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยคำถามแบบตรวจคำตอบ มาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต

¹พรรณเพ็ญ หนกกล้า, "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

²วิชัย จันทรเทพา, "ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาได้แก่ ปัญหาส่วนทั่วไป ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร นักเรียน การเรียนการสอน การเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ อัตรากำลังงาน บุคลากรระบบการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สวัสดิภาพและความมั่นคงในอาชีพ ปัญหาที่ครูสังคมศึกษาประสบอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานมีดังนี้คือ ครูสังคมศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการสอนตามหลักสูตรใหม่ เนื้อหาบางเรื่องยากเกินไป ปริมาณเนื้อหามีมาก ไม่สอดคล้องกับเวลาและหน่วยการเรียนรู้ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียน ขาดทักษะการใช้แหล่งวิทยากร และการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์ในการเรียนสังคมศึกษา โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ คู่มือครู สื่อการสอน ตำราและเอกสารต่าง ๆ ครูสังคมศึกษาขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ และครูสังคมศึกษาไม่มีเสรีภาพทางวิชาการ เท่าที่ควร ปัญหาที่ครูสังคมศึกษาในสวนกลางและสวนภูมิภาคประสบอยู่โดยส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่ประเด็นที่แตกต่างกันและเป็นประเด็นที่ครูสังคมศึกษาในสวนกลางประสบอยู่ในระดับมากกว่าครูสังคมศึกษาในสวนภูมิภาค คือ ความไม่สะดวกในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ปัญหาเรื่องเวลาที่ใช้เตรียมการสอน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่ดี สำหรับประเด็นที่สำคัญของครูสังคมในสวนภูมิภาคคือปัญหาค่าจ้าง เงิน นักเรียนขาดทักษะในการใช้แหล่งวิทยากร ขาดแคลนหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ปัญหาที่ครูสังคมศึกษาชายและหญิงประสบอยู่ไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ค่าจ้างงานของครูสังคมศึกษาต่อปัญหาที่ประสบอยู่ไม่ได้แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ต่อศึกษานิเทศก์ คือ ศึกษานิเทศก์ควรเพิ่มบทบาทการช่วยเหลือด้านวิชาการ เทคนิคการสอน และการสร้างสื่อการสอนแก่ครูสังคมศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจัดประชุมสัมมนา เจริญปฏิบัติกรหรือจัดโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนให้แก่ครูสังคมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการนิเทศการศึกษา

ปี พ.ศ.2512 ระเบียบ เพชรประสิทธิ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการนิเทศ

¹ระเบียบ เพชรประสิทธิ์, "ปัญหาการนิเทศการศึกษาในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

การศึกษาในจังหวัดพระนครและจังหวัดใกล้เคียง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาการ
 นิเทศการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพของศึกษานิเทศก์ สวัสดิการ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค
 ต่อการนิเทศ เพื่อจะได้ทราบทัศนคติ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการบริหารงานนิเทศการ
 ศึกษาโดยทั่วไป ตลอดจนปัญหาและวิธีการแก้ไข ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบ
 มาตราส่วนประมาณค่า โดยส่งแบบสอบถามให้แก่ศึกษานิเทศก์ในจังหวัดพระนครและจังหวัด
 ใกล้เคียงในภาคการศึกษา 1 จำนวน 117 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าร้อยละ
 และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย ได้สรุปปัญหาของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ คือ อุปกรณ์และ
 เครื่องมือในการนิเทศ เป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้การนิเทศ
 การศึกษาไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย ปัญหาในการเดินทางไปปฏิบัติงาน จำนวนครู ไม่
 เพียงพอกับจำนวนนักเรียน วิธีวัดผลของนักเรียนยังไม่รัดกุม วุฒิกฎที่ทำการนิเทศใน
 จังหวัดใกล้เคียงมีวุฒิค่า ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีทัศนคติและความสนใจ
 ต่อการเรียนยังไม่สู้ดี ไม่ค่อยรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ในแง่ของโรงเรียนพบว่า
 อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ อุปกรณ์การศึกษายังขาดแคลน สวัสดิการของโรงเรียนมีน้อยไป
 ในแง่ การบริหาร พบว่า ผู้บริหารไม่สร้างบรรยากาศที่ดีในหน่วยงาน ผู้บริหารชั้นเหนือกว่า
 ไม่ค่อยมีศิลปะในการครองใจคน ในค่านชุมชน สภาพเศรษฐกิจของชุมชนก่อให้เกิดปัญหา
 ทางการศึกษา ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจการศึกษาในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า
 กระทรวงศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม เพื่อจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือในการนิเทศ
 การศึกษาอย่างเพียงพอ ควรมีการฝึกให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนโดยการให้
 กำลังใจ บำรุงขวัญและสวัสดิการ โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลใน
 ชุมชนเพื่อจะได้เข้าใจการศึกษาของท้องถิ่นตน สร้างทัศนคติที่ดีให้แก่เด็กเพื่อสัมพันธ์ภาพอันดี
 ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ผู้บริหารการศึกษาควรมีใจเป็นประชาธิปไตย มีศิลปะใน
 การครองใจคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ในปีเดียวกัน บุรณยก แสงสิริกุล¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาหน้าที่และ
 ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลางในกระทรวงศึกษาธิการ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

¹บุรณยก แสงสิริกุล, "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วน
 กลางในกระทรวงศึกษาธิการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

ลำคัมภ์หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติอยู่จริงในปัจจุบัน และตามอุดมคติของ
 ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นในหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษา
 นิเทศก์ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยส่งไปให้
 ผู้บริหาร 70 คน ศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง 141 คน รวม 211 คน ได้รับคืนร้อยละ 70.00
 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของคะแนน ผลการวิจัยสรุปว่าหน้าที่
 และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั้งในแง่ปฏิบัติและแง่อุดมคติ ซึ่งมีลำคัมภ์ความสำคัญใน
 ระดับสูงได้แก่ จัดประชุมสัมมนาและฝึกอบรมครูประจำการ พัฒนาคู่มือครู หลักสูตร โครง
 การสอน และประมวลการสอน ช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายวิชาการ สํารวจ
 ปัญหาและอุปสรรคทางการนิเทศการศึกษา นิเทศการใช้คู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและ
 ประมวลการสอน นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ทรวจและ
 นิเทศงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย วางโครงการนิเทศการศึกษา ทดลองและค้นคว้า
 เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ สํารวจปัญหาและอุปสรรคทางการเรียนการสอน ให้คำปรึกษาแก่ครู
 เป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ สังเกตการสอนของครู และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน
 การสอน นิเทศและติดตามผลงานของศึกษานิเทศก์และครู เสนอแนะการใช้อุปกรณ์ทางการ
 เรียนการสอน ข้อเสนอแนะในเรื่องการรายงานต่อกรมเกี่ยวกับการจัดและการบริหารงาน
 ของโรงเรียน ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติงานอาจทำให้ครูเกิด
 ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศการศึกษา ส่วนผู้บริหารเห็นว่าศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่ใกล้ชิดครูและ
 โรงเรียน จึงสามารถรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้กรม
 ทราบเพื่อหาทางช่วยเหลือและแก้ไขได้ถูกต้อง ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมี
 การกำหนดขอบเขตของการรายงานตามมารยาทของศึกษานิเทศก์ และควรรายงานเฉพาะ
 เรื่องสำคัญทางวิชาการ ผลการรายงานควรปิดเป็นความลับที่สุด

ในปีเดียวกันนั้น สักดิ์สุขบรรณ ดังกาพินธุ์² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของศึกษา

¹บุรณัยก แสงสิริกุล, "การศึกษานำหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วน
 กลางในกระทรวงศึกษาธิการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

²สักดิ์สุขบรรณ ดังกาพินธุ์, "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ"
 (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2512), หน้า 121-
 125.

นิเทศน์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศน์" มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทและพฤติกรรมของศึกษานิเทศน์ที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาให้ดีขึ้น โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังครูโรงเรียนในโครงการทดลองปรับปรุง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดรางบัว จำนวน 35 คน โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 25 คน โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย จำนวน 67 คน รวม 127 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีห่าร้อยละของคะแนน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. **ครูมีทรรศนะว่า** ถ้าศึกษานิเทศน์มีอำนาจบังคับบัญชาครูจะทำให้การนิเทศการศึกษาได้ผลดีกว่าการที่ศึกษานิเทศน์ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาครูเลย ผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นว่าการที่จะให้อำนาจบริหารแก่ศึกษานิเทศน์ย่อมมีผลดีหลักการ เพราะศึกษานิเทศน์เป็นเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะอิทธิพลอื่น ๆ แทนอำนาจบังคับบัญชาเพื่อที่จะให้ครูยอมรับและปฏิบัติตามศึกษานิเทศน์ ดังนั้น ศึกษานิเทศน์ควรสร้างสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสายวิชาก่อนเข้าทำการนิเทศครูในโรงเรียนนั้น และศึกษานิเทศน์ควรรายงานเรื่องที่ตนนิเทศให้หัวหน้าสายวิชา และ อาจารย์ใหญ่ทราบ เพื่อจะได้ติดตามผลการนิเทศนั้น ๆ

2. **ครูมีทรรศนะว่า** ถ้าศึกษานิเทศน์ช่วยเหลือครูในค้ำนต่าง ๆ คล้ายคลึงกับที่ครูคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือแล้ว จะทำให้ครูมีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของศึกษานิเทศน์มากกว่าการที่ครูเห็นว่าความช่วยเหลือของศึกษานิเทศน์ไม่เหมือนกับสิ่งที่ตนคาดหวังจะได้รับความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้เสนอว่าควรจะมีการอบรมให้ครูและศึกษานิเทศน์ได้ทราบถึงขอบเขตและหน้าที่ของการนิเทศ เพื่อมิให้ครูหวังจะได้รับการช่วยเหลือจากศึกษานิเทศน์มากเกินไป และก่อนจะทำการนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศน์ ควรสำรวจความต้องการของครูในโรงเรียนก่อน

3. **ครูมีทรรศนะว่า** ศึกษานิเทศน์ควรนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตย

ปี พ.ศ. 2516 ชีรเทพ ทองสถิตย์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครู

¹ชีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประณตศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศน์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

ประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็น
 ของครูที่มีต่อคุณสมบัติที่จำเป็นของศึกษานิเทศก์ สภาพการปฏิบัติงานจริงของศึกษานิเทศก์
 สิ่งที่ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติ ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กับความรู้ลึกของครู
 ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กับความต้องการของครู และสิ่งที่ครูเสนอแนะเพื่อเป็นแนว
 ทางในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามชนิดให้เลือกตอบบับจำนวน
 คำตอบเป็นความถี่ ไม่แปรค่าเป็นน้ำหนักคะแนน โดยผู้วิจัยได้ส่งให้ครูประถมศึกษาสังกัดกรม
 สามัญศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอเมืองของ
 8 จังหวัด ในภาคการศึกษา 7 จำนวน 240 คน ได้รับคืนร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์
 ข้อมูลใช้การหาค่าเป็นร้อยละ ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ครูมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมี
 อายุระหว่าง 30-50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนมา
 แล้วอย่างน้อย 5 ปี และควรทำการนิเทศได้อย่างน้อย 3 วิชา การปฏิบัติงานจริงของ
 ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมโรงเรียน การเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอน การ
 ประชุมครู การแนะนำคำแนะการเรียนการสอน การแนะนำรายหมวดวิชา เรื่องที่ทำการนิเทศ
 แนะนำและการพบปะสังสรรค์กับคณะครู ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยเกินความคาดหมาย
 ไม่สนองความต้องการของครู สิ่งที่ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติก็คือ การช่วยเหลือแนะนำ
 บ่อย ๆ ปฏิบัติตนเป็นกันเองกับครู ต้องการให้เข้าเยี่ยมชั้นครูการสอน สาขิตการสอน แนะนำ
 วิธีสอนแบบใหม่ ๆ แนะนำวิธีทำอุปกรณ์ การประเมินผลการศึกษา ช่วยแก้ปัญหาคำแนะการเรียน
 การสอน การบรรยายทางวิชาการ ต้องการให้บรรยายเฉพาะเนื้อหาสาระที่สำคัญและมี
 กิจกรรมประกอบให้เกิดความเพลิดเพลิน ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ครูมีความรู้ลึก
 ว่า ศึกษานิเทศก์ช่วยแก้ปัญหาคำแนะการเรียนการสอนได้เพียงเล็กน้อย ช่วยปรับปรุงคุณภาพ
 การศึกษาได้ในระดับปานกลาง ในคำแนะแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การ
 ประเมินผลการศึกษา การวิเคราะห์ค้นคว้าทดลอง ส่วนมากไม่ตรงกับความต้องการของครู
 ครูต้องการมากแต่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อย ส่วนการปฏิบัติตนของศึกษานิเทศก์ในค่านิยม
 สัมพันธ์ การให้กำลังใจ การประสานงาน การแบ่งงาน การรับฟังเหตุผลและเป็นประชาธิปไตย
 ส่วนมากศึกษานิเทศก์ปฏิบัติได้ดีใกล้เคียงกับความต้องการของครู แต่การแสดงตน
 เป็นคนเด่น ก้าวภายในเรื่องของผู้อื่น ยังมีปรากฏอยู่ ครูไม่ต้องการให้ปฏิบัติ สำหรับการ
 ปฏิบัติงานคำแนะการผลิต จัดหาประมวลการสอน คู่มือครู โครงการสอนและหนังสืออ่านประกอบ
 ส่วนมากศึกษานิเทศก์พยายามจัดทำให้ครูและสนองความต้องการของครูได้พอสมควร แต่การ

ผลิตเอกสาร วารสาร เสนอแนะทางวิชาการ เผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ การจัดศูนย์วิชาการ และจัดการบรรยายทางวิชาการยังมีเป็นส่วนน้อย ไม่ตรงกับความต้องการของครู ผู้วิจัยพบว่าทัศนคติทั่วไปของครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ไม่ได้เป็นไปในทางที่ดี และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การคัดเลือกบุคคล เป็นศึกษานิเทศก์ควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถดีเยี่ยม มีประสบการณ์มาก มีความคิดริเริ่ม มีจิตใจรักงานนิเทศ ชยัน อคทน เข้มแข็ง ว่องไว เพื่อความเหมาะสมกับหน้าที่ ศึกษานิเทศก์ควรได้ศึกษาค้นคว้าวิธีสอนใหม่ ๆ เสนอแนะแก่ครู ควรทำตัวเป็นกันเองกับครู ครูไปตรวจเยี่ยมนิเทศโรงเรียนเสมอ ๆ ควรผลิตเอกสารทางวิชาการไว้บริการครู ให้ครบทุกหมวดวิชาตามความสามารถที่จะทำได้ ควรเยี่ยมชั้นเรียน ดูการสอนสอบถามปัญหาและให้คำแนะนำอย่างตั้งใจ และควรเสนอแนะแนวทางให้ครู เลือกปฏิบัติได้อย่างเสรี ไม่ควรบังคับให้ครูปฏิบัติตาม

ปี พ.ศ. 2519 มนูญ บุญเชิด¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ทำให้ศึกษานิเทศก์พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างกลุ่มศึกษานิเทศก์ต่าง ๆ โดยยึด เพศ วุฒิ อายุ เวลาในการเป็นศึกษานิเทศก์ ปฏิบัติงานตรงหรือไม่ตรงกับความรู้ความสามารถมีหรือไม่ มีทักษะในการนิเทศ สบายหรือไม่สบายในบทบาทหน้าที่ และทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีของครูที่มีต่อศึกษานิเทศก์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด จำนวน 354 คน โดยวิธีแบ่งกลุ่มในการคัดเลือกแล้วจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานจำนวน 65 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ รวม 11 องค์ประกอบ คือ ลักษณะงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบและปริมาณงาน สถานภาพของงานและตำแหน่ง การยอมรับนับถือในผลงาน นโยบายของการนิเทศ ผลสัมฤทธิ์ของงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ความก้าวหน้าและความมั่นคงของงาน

¹มนูญ บุญเชิด, "ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

การบริหารในหน่วยงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละจากค่าขอบแต่ละข้อแต่ละองค์ประกอบและทดสอบหาค่าสำคัญของค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ประกอบที่ศึกษานิเทศก์พึงพอใจในการปฏิบัติงานได้แก่ ลักษณะงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบ และปริมาณงาน สถานภาพของงานและตำแหน่ง การยอมรับนับถือ นโยบายของการนิเทศ และผลสัมฤทธิ์ของตน องค์ประกอบที่ทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่พอใจในการปฏิบัติงานได้แก่ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เงินเดือนและผลประโยชน์ที่ถือถือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงของงาน การบริหาร ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มศึกษานิเทศก์ต่อไปนี้ คือ กลุ่มที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปกับกลุ่มที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มที่มีทักษะในการนิเทศเพียงพอกับกลุ่มที่ไม่มีเพียงพอ กลุ่มที่สับสนในบทบาทหน้าที่กับกลุ่มที่ไม่สับสน กลุ่มที่บอกว่าครุภัณฑ์คนคิตที่ติดต่อกับกลุ่มที่บอกว่าครุภัณฑ์คนคิตที่ไม่ติดต่อกัน ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มศึกษานิเทศก์ต่อไปนี้ คือ กลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีกับกลุ่มที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มที่เป็นศึกษานิเทศก์มาต่ำกว่า 10 ปีกับที่เป็นมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และกลุ่มที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในหมวดวิชาตรงตามความรู้ความสามารถกับกลุ่มที่ปฏิบัติงานไม่ตรงตามความสามารถ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่าควรจัดให้ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี โดยจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเอกสาร มีหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิง มีสถานที่ทำงานอย่างสะดวกสบาย เพื่อให้เกิดกำลังใจและรักที่จะทำงาน นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการควรสร้างความรู้สึกรับรองและก้าวหน้าให้กับศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด โดยส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้นและมีโอกาสเลื่อนขั้น ตำแหน่งมากกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีการปรับปรุงการบริหารงานในหน่วยงานศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยให้ศึกษานิเทศก์แต่ละคนปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ลดงานธุรการให้น้อยลง จัดแผนงานการนิเทศให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของครู กรมสามัญศึกษาควรสนับสนุนในเรื่องงบประมาณให้เพียงพอตามความจำเป็น ตลอดจนหาวิธีการให้ศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัดทุกคนมีทักษะที่จำเป็นในการนิเทศนอกเหนือจากความรู้ความสามารถในหมวดวิชาที่ตนรับผิดชอบและให้ศึกษานิเทศก์แต่ละคนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน

ปี พ.ศ. 2520 ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตศึกษาลิบเฮ็ค" เพื่อสำรวจการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พ.ศ.2519 สำรวจผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด และสำรวจปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มศึกษาธิการจังหวัด ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 15 คน กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษา จำนวน 55 คน ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 42 คน ครูใหญ่และครูจำนวน 216 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนประถมศึกษาที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้เข้าไปปฏิบัติงานแล้ว โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ตามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ตอนที่ 3 เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2519 เป็นบางครั้ง และได้ผลพอควร ยกเว้นการตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษาในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย การศึกษาทดลองวิจัย การพัฒนาหลักสูตร การจัดทำคู่มือครู เอกสารทางวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และการเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์จังหวัดได้มีการปฏิบัติน้อย ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดตามหน้าที่ต่าง ๆ ได้ผลมากน้อยดังนี้ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายได้ผลเป็นอันดับหนึ่ง จัดประชุม อบรม สัมมนาครูอาจารย์ เพื่อส่งเสริมคุณภาพของการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษาได้ผลเป็นอันดับสอง จัดประเมินผลงานค่านักวิชาการได้ผลเป็นอันดับสาม ปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพของการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ได้ผลเป็นอันดับสี่ นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ หรือ

¹ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตศึกษาลิบเฮ็ค" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่สถานศึกษาที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบได้ผล เป็นอันคัมพ้า
พิจารณาหรือพัฒนาหลักสูตรแบบเรียน หรือแนวการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันได้ผล
เป็นอันคัมพทก การจัดทำคู่มือครู เอกสารทางวิชาการ และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการ
สอนได้ผลเป็นอันคัมพเจ็ด การตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษาในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่
ตามกฎหมายได้ผลเป็นอันคัมพแปด การเสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรม
สามัญศึกษาได้ผลเป็นอันคัมพเก้า การศึกษาทดลองวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
ตลอดจนการบริหารการศึกษาได้ผลเป็นอันคัมพสิบ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ
ศึกษานิเทศก์ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาจำนวนศึกษานิเทศก์ต่อครูต่อโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน
งบประมาณมีน้อย อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศการศึกษามีไม่พอ หน้าที่ของ
ศึกษานิเทศก์กำหนดไว้กว้างยากต่อการปฏิบัติ ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานเพราะ
โรงเรียนประถมศึกษามีหลายสังกัด โรงเรียนที่จะไปในเทศกระจายอยู่ห่างกัน และครูไม่
ค่อยจะนำเอาวิธีการหรือข้อนิเทศไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า เกี่ยวกับอัตรากำลัง
ศึกษานิเทศก์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะได้วางแผนเพื่อคัดเลือกและแต่งตั้งศึกษานิเทศก์
เพิ่มเป็นประจำทุกปี ตลอดจนจัดสรรงบประมาณเพิ่ม นอกจากนี้หน่วยงานเจ้าสังกัดควรได้
พิจารณาแก้ไข และกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ให้ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ ปัญหา
โรงเรียนมีหลายสังกัด ขาดความคล่องตัวในการทำงานนั้น ศึกษานิเทศก์ควรมีนุชยสัมพันธ์
ให้มาก มีการติดต่อประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ และควรจะได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ
ที่ครูไม่นำเอาข้อนิเทศไปใช้ว่าเกิดจากปัญหาใด

ปี พ.ศ. 2522 เสกสรร นาควงศ์¹ ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทและหน้าที่ของศึกษา
นิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์
เฉพาะสาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและส่งไปยังพลศึกษานิเทศก์รวม 58
คน ผู้บริหาร และครูพลศึกษา กลุ่มละ 72 คน ซึ่งสุ่มจากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล
ในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 1 โรงเรียน ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 84.72 การวิเคราะห์

¹ เสกสรร นาควงศ์, "บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษา"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ศึกษานิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2522).

ข้อมูลใช้วิธีร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลปรากฏว่าพลศึกษานิเทศก์ ควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบหน้าที่ มีความศรัทธาในวิชาชีพ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ และชอบชಾಯงานของตนเอง บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ การวางแผนการสอนร่วมกับ ครู ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดอบรมเผยแพร่ผลการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ วางนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการสอน ประมวลการสอน ช่วยสาธิตเทคนิควิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน จัดทำหนังสืออ่านประกอบการเรียน รับผิดชอบในการประเมินผลและวัดผลทางการศึกษา จัดทำข้อสอบมาตรฐาน จัดประชุมสัมมนาในด้านการวัดผล และประเมินผลวิชาพลศึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประดิษฐ์ บำรุงรักษา ซ่อมแซมอุปกรณ์ และเสนอแนะอุปกรณ์กีฬาสำหรับโรงเรียนที่ควรจัดหา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับสถานที่ อุปกรณ์และเวลาที่อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดโปรแกรม นันทนาการ ดำเนินการวิเคราะห์ พัฒนาหลักสูตร จัดกิจกรรมสำหรับเด็กปกติ เป็นที่ปรึกษาของหน่วยนิเทศก์ อบรมครูพลศึกษา แนะนำชุมชน ให้ใช้สถานที่ในโรงเรียนหรือจัดกิจกรรมกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเยาวชน และทำหน้าที่ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากการศึกษาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ความคิดเห็นของพลศึกษานิเทศก์ ครูพลศึกษา และผู้บริหาร ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เกี่ยวกับคุณลักษณะของพลศึกษานิเทศก์ ในการคัดเลือกบุคคล ควรคัดเลือกจากบุคคลที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี
2. ควรส่งเสริมให้พลศึกษานิเทศก์มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และชอบชಾಯงานของตนเองโดยการ จัดสัมมนาให้
3. ควรให้มีการจัดอบรม สัมมนา เทคนิค วิธีการสอนพลศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคการสอนที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. ควรมีการศึกษาค้นคว้า และปรับปรุง เทคนิควิธีการสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอ

ปี พ.ศ. 2523 มาลี คล้ายชม¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับตัวอย่างประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นิเทศการศึกษา และ กลุ่มผู้รับการนิเทศการศึกษา แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการนิเทศการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดและดำเนินการนิเทศ ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน และปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ตัวอย่างประชากร เป็นครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 233 คน ซึ่งแบ่งเป็นผู้นิเทศ 103 คน เป็นผู้รับการนิเทศ 130 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดและดำเนินการนิเทศ คือ หน่วยงานนิเทศขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน อัตราส่วนระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต่างกันมากและหน่วยงานนิเทศขาดการติดตามผลงานนิเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว
2. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารภายในโรงเรียน ที่มีผลกระทบต่อกรนิเทศ คือ ผู้บริหารโรงเรียนไม่คำนึงถึงความสามารถเชิงวิชาการหรือการสอน ซึ่งควรจะเป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบของครู อาจารย์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนสำหรับนักเรียนด้วย

---

¹มาลี คล้ายชม, "ปัญหาการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา มัธยมศึกษา มัธยมศึกษา มัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523).

3. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นอุปสรรคในการนิเทศ คือ ครูอาจารย์ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแม้จะได้รับการนิเทศแล้ว ผู้นิเทศไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูอาจารย์เท่าที่ควร และครูอาจารย์ไม่มีโอกาสได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน

4. สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรื่องที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

เรื่องที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ หน่วยงานนิเทศขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถรวมงาน โรงเรียนที่ผู้นิเทศไปนิเทศนั้นต่างสังกัดกับหน่วยงานนิเทศ ผู้นิเทศขาดประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษามาก่อน ขาดทักษะในการเป็นผู้นำและไม่สามารถสาธิตการสอนที่ดีให้ครูอาจารย์ดูได้

เรื่องที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ อัตราส่วนระหว่างผู้นิเทศต่อจำนวนครูอาจารย์ต่างกันมาก งานในหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศมีหลายด้าน การนิเทศไม่ตรงกับความต้องการของครูอาจารย์ การขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการนิเทศ และขาดยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปในเทศ ครูอาจารย์ไม่มีโอกาสได้รับการนิเทศเพราะต้องเตรียมต้อนรับผู้นิเทศ

ปี พ.ศ. 2524 ผกาทิพย์ แก้วณีกรังษี¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของศึกษานิเทศก์สังกัดกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษารูปแบบที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์ สังกัดการศึกษากรุงเทพฯ ศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครู กับบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความเป็นจริง กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนและครูจากโรงเรียนประถมศึกษา

¹ ผกาทิพย์ แก้วณีกรังษี, "บทบาทของศึกษานิเทศก์สังกัดกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูชาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2524).

สังกัดกรุงเทพมหานคร ศึกษานิเทศก์สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแยกประเภทโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 108 โรงเรียน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 809 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 108 คน ครู 648 คน และศึกษานิเทศก์ 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดหนึ่งสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครู ส่วนอีกชุดหนึ่งสำหรับศึกษานิเทศก์ แต่ละชุดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ จำนวน 53 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ในเทศการศึกษาดิจิทัลที่ใช้ในการวิจัย ใช้คำ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

การวิจัยพบว่า

1. เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาการ เรียนการสอน ด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการและการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการทดลอง ค้นคว้าและวิจัยเชิงปฏิบัติ ด้านการบริหาร ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการประสานงานและบริการต่าง ๆ และด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน และประเมินมาตรฐานของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างจากความเห็นของครูใน 2 ด้านคือ ด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการ และด้านการประเมินผล โดยมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่ครูมีความเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ส่วนด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ได้ปฏิบัติในระดับปานกลาง

2. เกี่ยวกับบทบาทตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติในบทบาททั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในด้านการบริหารอยู่ในระดับน้อย และต้องการให้ปฏิบัติในด้านอื่น ๆ อีก 7 ด้านในระดับมาก

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับความต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติ เมื่อเปรียบเทียบกับการปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์ไม่แตกต่างกัน

ในปีเดียวกัน สุลักษณ์ คุหาทอง¹ ได้นำการวิจัยเรื่อง "การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 9" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9 แล้วนำความคิดเห็นของบุคคลทั้ง 3 กลุ่มมาเปรียบเทียบ และศึกษาปัญหาตลอดจนอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9

ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9 จำนวน 24 คน ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ จำนวน 112 คน ครูผู้สอนจำนวน 432 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 568 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในด้านนิเทศการสอนในโรงเรียน ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านบริหารงานทางวิชาการ ด้านศึกษา ทดลอง วิจัยและเขียนบทความทางวิชาการและด้านบริหารทางการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน
2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

¹สุลักษณ์ คุหาทอง, "การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 9" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ที่เป็นปัญหามาก คือ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบกับครูเพื่อให้การนิเทศ น้อยเกินไป จำนวนของศึกษานิเทศก์ต่อจำนวนครูและโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน เอกสารหลักสูตรและเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศมีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาเอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น ขาดแคลนงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดการวางแผนงานนิเทศการศึกษาร่วมกัน และ ขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1970 บีทริส เดวิส คาร์แมน (Beatrice Davis Carman)¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Roles and Responsibilities in General Supervision of Instruction: A Synthesis of Research Findings, 1955 - 1969" มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาทั่วไปซึ่งได้มีการสำรวจไว้แล้ว
2. เพื่อตรวจสอบตัวการต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามบทบาท เช่น พฤติกรรมการนิเทศ ทัศนคติ สัมพันธภาพ
3. เพื่อนำผลการวิจัยมาตีความให้เข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์
4. เพื่อการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยได้คัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้ 99 ฉบับ จากงานวิจัย 135 ฉบับ ในระหว่างปี 1955-1969 โดยแบ่งประเภทวิจัยเป็น 5 ประเภท คือ

- 1) ประเภทกิจกรรมและความรับผิดชอบ
- 2) พฤติกรรมการนิเทศ
- 3) ทัศนคติต่อการนิเทศการศึกษา
- 4) สัมพันธภาพในการนิเทศการศึกษา
- 5) โครงสร้างในการจัดการนิเทศการศึกษา

¹Beatrice Davis Carman, "Roles and Responsibilities in General Supervision of Instruction: A Synthesis of Research Findings, 1955-1969" Dissertation Abstracts International, Vol.3, No.9 (March, 1971), p.4406-A.

ผลของการวิจัยพบว่า

1. วัตถุประสงค์สำคัญของการนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามในการปรับปรุงการเรียนการสอน องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นการเป็นผู้นำ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารทางการศึกษา
2. ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั่วไปได้แก่ การประสานงาน การจัดบริการทางการศึกษา และการประชุมปฏิบัติการ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู การให้บริการด้านการเรียนการสอน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทตามความเป็นจริงและตามอุดมการณ์ ของศึกษานิเทศก์ระหว่างศึกษานิเทศก์และบุคลากรในโรงเรียนจัดอยู่ในระดับสูง
4. บุคลากรในโรงเรียนมีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงหลักสูตร การจัดทำเตรียมอุปกรณ์และแหล่งความรู้ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาที่สำคัญ
5. อุปสรรคที่สำคัญของการนิเทศการศึกษา คือ การมีงบประมาณจำกัด ขาดเวลาและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
6. พฤติกรรมการนิเทศที่มีประสิทธิภาพตามความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน คือ ความจริงใจ การพิจารณาปัญหาของครู การแสดงความพยายามช่วยเหลือครู การกระตุ้นครูให้พัฒนาการสอน และส่งเสริมการตัดสินใจด้วยตนเองของครู

ในปีเดียวกัน จอห์น เอ็ดเวิร์ด บวร์ค (John Edward Burke)¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Perception of Existing and Recommended Supervisory Practices of the High School General Supervisor in the Boston Public Schools" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ค้นหาวิธีการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่จริงตามความเห็นของศึกษานิเทศก์เอง

¹John Edward Burke, "Perception of Existing and Recommended Supervisory Practices of the High School General Supervisor in the Boston Public Schools" Dissertation Abstracts International, Vol. 31 No. 5 (November, 1970), p. 1993-A.

2. ค้นหาวีธีการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นว่าควรปฏิบัติ ตามความเห็นของศึกษานิเทศก์เอง
3. ค้นหาวีธีนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่จริงตามความเห็นของผู้รับการนิเทศ
4. ค้นหาวีธีนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรปฏิบัติตามความเห็นของผู้รับการนิเทศ
5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์กับผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการนิเทศที่ปฏิบัติจริงและที่ควรปฏิบัติ
6. เปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์กับผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการนิเทศที่ปฏิบัติจริงและที่ควรปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยอื่น ๆ
7. เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจที่จะวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามซึ่งได้ทำการศึกษาทดลองและนำมาทดสอบความ เชื่อถือได้กับการสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรอีกครั้งหนึ่ง ได้ส่งแบบสอบถามไปยังครู และ ศึกษานิเทศก์รวม 313 ชุด ได้รับคืน 259 ชุด เป็นของครู 209 ชุด ของศึกษานิเทศก์ 50 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับวิธีการปฏิบัติที่ควรทำในการนิเทศจากผลงานวิจัย อื่น ๆ ที่คัดไว้แล้ว

ผลการวิจัยพบว่า

ศึกษานิเทศก์และผู้รับการนิเทศ มีความเห็นว่าสิ่งที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติบ่อย ครั้งได้แก่

1. การประชุมในเทศครูใหม่
2. การรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมในเรื่องส่วนตัว
3. การส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา
4. การประเมินผลงานการ เตรียมครู

ศึกษานิเทศก์และผู้รับการนิเทศ มีความเห็นสอดคล้องในเรื่องลำดับและข้อ เสนอแนะในเรื่องการนิเทศดังนี้

1. ความเป็นผู้นำที่เป็นประชาธิปไตยคือการแบ่งงานกันทำ
2. การเลือกครูให้ตรงตามความชำนาญของแต่ละบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ

3. บทบาทในการมอบหมายงานพิเศษให้แก่ครู
4. ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มในครูแต่ละคน
5. การแนะนำในการจัดประชุมครู
6. การเสนอแนะถึงการสอนแบบหน่วย
7. การช่วยเหลือครูในการวางแผนการสอนประจำวัน
8. ช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหา
9. กระตุ้นครูให้รู้จักใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา
10. การจัดประชุมครูเพื่อศึกษาค้นคว้าการเรียนการสอน
11. ช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียน
12. ช่วยครูให้เข้าใจถึงระดับความแตกต่างทางวุฒิภาวะของนักเรียน
13. การวางแผนงานเพื่อนักเรียน
14. แนะนำในการเตรียมประสบการณ์ให้นักเรียน
15. ประเมินผลการจัดชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะเหล่านี้ เป็นเครื่องมือให้ศึกษานิเทศก์นำไปปฏิบัติในการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

ในปี ค.ศ. 1975 แกรี เอ็ดเวิร์ด สมิท (Gary Edward Smith)¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Teachers' Perceptions of Supervision in Virginia" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเข้าใจของครูเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ โดยรวบรวมข้อมูลในเรื่องประสิทธิภาพของการนิเทศ การปฏิบัติหน้าที่ตามความเป็นจริง และตามอุดมคติ โดยพิจารณาจากกิจกรรมที่คัดเลือกไว้ 23 อย่าง และจากการติดต่อกับศึกษานิเทศก์เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ครู จำนวน 498 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งได้รั้บคืน 362 ฉบับ หรือร้อยละ 72.70 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และ ค่าไคร้สแควร์

¹Gary Edward Smith, "Teachers' Perceptions of Supervision in Virginia" Dissertation Abstracts International, Vol.36, No.5 (November, 1975), p.2512-A.

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในด้านการบริหารและการประสานงานมากกว่าการให้บริการหรือให้ความช่วยเหลือแก่ครู และถ้าการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในกิจกรรม 23 อย่างมีความถี่ในการปฏิบัติสูง ครูจะมีความพึงพอใจ ส่วนความเข้าใจในบทบาทของศึกษานิเทศก์ในด้านการนิเทศตามความเป็นจริงและตามอุดมคตินั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามที่เป็นอยู่ให้สอดคล้องกับความเข้าใจทั้งสองด้าน กล่าวโดยสรุป ครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 75.00 มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ผลตามสมควร

ในปี ค.ศ. 1979 ซาคิลลา นอร์ จาฮาน การิม (Shakila Noor Jahan Karim)¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Selected Supervisory Practices in American Secondary Schools as a Basis for Making Recommendation for the Supervision of Instruction in Pakistani Secondary Schools" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจคำตอบ กิจกรรมที่ใช้สอบถามมี 30 ชนิด ตัวอย่างประชากรได้แก่ครู และศึกษานิเทศก์ แบบสอบถามได้ส่งไป 895 ฉบับ ได้รับคืนจากครูเป็นจำนวน 362 ฉบับ หรือคิดเห็นร้อยละ 48.60 ได้รับคืนจากศึกษานิเทศก์ 118 ฉบับ หรือร้อยละ 78.60 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คาร์้อยละ โดยนำเสนอในรูปตารางเรียงตามความถี่

ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่มีผลต่อการเรียนการสอนสูงได้แก่ การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ การเปิดหลักสูตรภาคฤดูร้อน การจัดประชุมครูภายในโรงเรียน การอบรมครู การส่งเสริมการอ่าน การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ การจัดประชุมปฏิบัติการ การจัดทำปายนิเทศ จัดตั้งห้องสมุดวิชาชีพ การจัดหลักสูตรอุดมศึกษา เพื่อให้ครูศึกษาต่อ ทัศนศึกษา การจัดอภิปราย การจัดทำคู่มือหลักสูตรและการบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ

กิจกรรมดังกล่าวจะมีผลทำให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ

¹Shakila Noor Jahan Karim, "A Study of Selected Supervisory Practices in American Secondary Schools as a Basis for making Recommendations for the Supervision of Instruction in Pakistani Secondary Schools" Dissertation Abstracts International, Vol. 39, No. 12 (June, 1979), p. 7081-A.